

Veldgids Paddenstoelen I, II en III

Nico Dam en Thomas W. Kuyper, Veldgids Paddenstoelen I en II (resp. 7^e herziene druk 2022 en 4^e druk 2023) en Michiel E. Noordeloos, Veldgids Paddenstoelen III (3^e druk, 2023), KNNV Uitgeverij, € 44,95 per editie

Paddenstoelengidsen, daarvan zijn er al veel verschenen. Vanaf mijn studietijd heb ik met diverse gidsen geprobeerd paddenstoelen in het veld te herkennen. Geen succes, deels omdat er geen goede determinatiesleutel in zat voor een niet-specialist, en deels omdat de informatie per paddenstoel niets vertelde over de ecologie van de soort. Bovendien waren de illustraties vaak onduidelijk en ging het ook over soorten die in Nederland niet voorkwamen.

Enkele decennia later zie ik als bosbouwkundige meer dan ooit het belang van kennis over onze paddenstoelen en hun functie in het bestaande bos. Wat vertelt de soortensamenstelling mij over het functioneren en de vitaliteit van het bos en van enkele van oudsher inheemse boomsoorten, vooral op de voedselarme bodems? Afgezien van de door mensen veroorzaakte stikstofdepositie, extra verzuring, verdroging of vernatting spelen ook verkeerde beheerkeuzes uit het verleden een rol. De behandelingen met (gebiedsvreemde) kalkmeststoffen en steenmeel lijken daarnaast voor een aantal ectomycorrhizasoorten niet goed uit te pakken, waarmee de kans op herstel van de bosvitaliteit nog verder afneemt. Vanuit dit perspectief heb ik het veldgidsendrieluik over paddenstoelen kritisch bekeken. De drie hoofdvragen voor mij waren:

- kan ik als geïnteresseerde, maar niet ervaren deskundige de paddenstoelen redelijk op (groeps)naam brengen?
- zijn er aanknopingspunten voor het inschatten van de ecologische rol van de soorten voor het bosbeheer?

- is de tekst goed te begrijpen zonder een kan sterke koffie en een technische woordenlijst naast me?

Ik heb de fraai en degelijk uitgevoerde gidsen gebruikt voor het op naam brengen van tientallen paddenstoelen die dit natte najaar in mijn omgeving rijkelijk aanwezig waren. De informatie over de soorten heb ik vervolgens vergeleken met andere informatie die ik ter beschikking heb.

Waarom drie afzonderlijke veldgidsen? In het totaal gaat het om 2544 gram papier met bijzonder veel nuttige informatie. Veldgids I, die in eerste druk al in 2013 is verschenen (1045 gram), gaat over de 95 procent meest gemelde waargenomen soorten plaatjeszwammen en boleten (circa 500 soorten), zeg maar de paddenstoelen op steeltjes. Veldgids II (868 gram) focust op 420 steelloze zwammen. Veldgids III (631 gram) beperkt zich tot 160 paddenstoelen die specifiek op de zeereep voorkomen. Dankzij een speciaal op praktische herkenning ontwikkelde determinatiewijze vraagt ieder deel een eigen 'level' van determineren.

Veldgids I (basis level) richt zich op het zonder hulpmiddelen op naam kunnen brengen van de paddenstoelen, ook goed toepasbaar voor mensen met weinig ervaring en voorzien van goede moed. Op het oog, eventueel met een loep, is hier al op de soortnaam te komen. De mooie foto's zijn daarbij heel behulpzaam. De informatie per soort(groep) richt zich daarbij op hoed, lamellen/buisjes, steel, vlees, geur, smaak en ecologie: verspreiding, algemeenheid en te verwarren soorten. Bij de verspreiding wordt ook de aard van de paddenstoel(groep) behandeld: ectomycorrhiza, saprotroof, necrotrofe parasiet of parasitair, en waar je vruchtlichamen vindt (bodemtype, verstoringstype, in strooisel, op de stam, en dergelijke). Precies de soort informatie die ik graag in een veldgids vind.

Veldgids II is de next level paddenstoelenherkenning. De opzet en informatie per soort(groep) is vergelijkbaar met die in Veldgids I, doch de determinatie is een stuk uitdagender. Het gaat vaker om kleine, moeilijk waarneembare verschillen tussen soorten. Hoewel ook in deze gids het doel is om zonder microscoop bij de juiste soort uit te komen, is dit hulpmiddel soms toch vereist. Ook hier wordt per soort zeer leeswaardige informatie aangeboden, die bij andere kennisbronnen niet voor het oprapen ligt.

Veldgids III (door een andere auteur samengesteld) beschouw ik als high level. Deze gids is gericht op het specifieke duinlandschap op en langs de zeereep. Voor paddenstoelen die met het oog goed op naam te brengen zijn, de op hout groeiende soorten en ecologische informatie verwijst de gids veelal naar de andere delen. Voor deel III is onder andere de microscoop, alsmede de nodige (vegetatiekundige) kennis als aanwezig verondersteld. Deze gids is meer iets om na de nodige ervaring met de veldgidsen I en II, wellicht samen met een geduldige mycoloog, op te pakken. Voor de veldgidsen I en II zijn mijn drie hoofdvragen hiermee met 'ja!' beantwoord. Veldgids III beschouw ik als een soort bonus voor wie verder wil met het herkennen van uitdagende soorten in een specifiek ecotype. De veldgidsen vormen bij elkaar een goed overzicht van de pakweg 1100 meest voorkomende paddenstoelensorten.

Dit drieluik is bijzonder geschikt voor iedereen die zich hobby- of beroepsmatig meer wil verdiepen in de Nederlandse paddenstoelenflora en wat de paddenstoelen vertellen over hun omgeving. Het zijn zonder enige twijfel de beste paddenstoelenveldgidsen die ik ooit heb gebruikt. Wat mij betreft een aanrader.

Erwin Al